

Valtiovarainministeriölle

Lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausumaan erityisesti seuraavista viidestä kysymyksestä koskien po. lain luonnosta

1. Selvitysvelvollisuudesta ja –perusteista

Kunnallishallinnon rakennetyöryhmän selvityksestä käytiin v. 2012 maakunnalliset aluekierrokset. Pohjois-Savon tilaisuus pidettiin Kuopiossa 13.3.2012. Kunnat antoivat tuolloin jo lausuntonsa kuntarakenneuudistuksesta.

Pohjois-Savon maakuntahallitus kannattaa mahdollisten selvitysmenettelyjen käynnistämistä kuntien vapaaehtoisuuden pohjalta. Maakuntahallitus yhtyy Kuntaliiton hallituksen 16.08.2012 yksimielisesti antamaan lausuntoon, jossa korostetaan, että selvityksen kohteena tulee olla kuntien yhdistymisen ohella myös kuntien yhteistyö. Uudistusta tulee valmistella avoimessa vuorovaikutuksessa kuntien kanssa ja kuntia aidosti kuullen.

Kuntayhtymien – jopa koko maakunnan kattavien – joilla on tarkasti määritellyt tehtävät ja selkeät pelisäännöt rahoitusvastuiden jaosta, tulee olla jatkossakin mahdollisia.

Kuntarakennelakiluonnoksen 4b-4e pykälissä säädetään selvitysvelvollisuudesta. Sen perusteina ovat väestöpohja (alle 20 000 asukasta), vähintään 50 alle yksivuotiaiden ikäluokka, työpaikkaomavaraisuus (alle 80 %), pendelöinti keskuskuntaan suurkaupunkien työssäkäyntialueella vähintään 35 % ja muilla alueilla 25 %, yhdyskuntarakenneperuste, kuntataloudelliset perusteet (useita tunnuslukuja) sekä ns. orpokuntaperuste.

Kuntarakennelakiluonnos jättää lakiteknisesti avoimeksi sen millä tavalla selvitysvelvollisuus on täytettävissä ja miten selvitys on tehtävä. Avoimeksi jää myös, mitä kunnan osallistuminen selvitysmenettelyyn tarkoittaa tilanteessa, jossa kunnalla ei ole selvitysvelvollisuuttakaan.

Selvitysmenettelystä poikkeamista koskeva lainkohta jättää monia kysymyksiä avoimeksi. Pohjois-Savosta Rautavaaran kunta on puitelain 5 §:n mukainen pitkien välimatkojen kunta. Itä-Suomessa kuntakeskusten väliset etäisyydet voivat olla hyvin pitkiä. Poikkeamismenettelyä koskeva lainkohta jättää avoimeksi menettelytavan. Vähintään tulee jatkovalmistelussa määritellä kuntakeskusten välinen ohjeellinen etäisyys sekä säädettävä, milloin poikkeushakemus on jätettävä ja mihin mennessä ministeriön on annettava päätös asiasta.

Kuntauudistuksella ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteella on keskinäinen riippuvuus. Nyt lausunnot kuntarakenteesta on jouduttu antamaan ilman kokonaiskuvaa sosiaali- ja terveydenhuollon tulevasta rakenteesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne on vaiheessa, jossa alueelliset selvityshenkilöt valmistelevat ehdotustaan. Kuntarakennelaki on kirjoitettu pitkälti kuntaliitosselvityksen näkökulmasta. Kuitenkin lain perusteluissa todetaan, että samassa yhteydessä kunnat voivat tarvittaessa selvittää muita, uudistuksen tavoitteita tukevia täydentäviä hallinnon ja palvelujen järjestämisen tapoja. Tätä lainkohtaa tulee täsmentää jatkovalmistelussa.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Lakiluonnoksessa asetetut aikataulut ovat kireitä, kun tavoitteena on noudattaa hyvän lainsäädännön valmistelun periaatetta. Yhdistymisselvitys ja siihen mahdollisesti liittyvä esitys on tehtävä 1. päivään huhtikuuta 2014. Kunnan tulee ilmoittaa ministeriölle jo 30. marraskuuta 2013 mennessä kunnat, joiden kanssa se aikoo selvittää kuntien yhdistymistä. Ilmoitus tulee olla tehty ennen kuin selvitys valmistuu. Aikaa po. ilmoituksen tekemiselle tulee olla vähintään puoli vuotta siitä, kun laki on tullut voimaan.

Pohjois-Savon maakuntahallitus korostaa, että valtionosuusjärjestelmänuudistuksen on välttämätöntä olla kokonaisuudessaan kuntien tiedossa yhdistymisselvityksiin ryhdyttäessä. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen tulisi tukea kuntaliitoksissakin lähipalvelujen tasapuolista saatavuutta..

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvoston oikeus kunnan pakkoliitokseen on tarkasteltava perustuslain pohjalta. Säännös jättää avoimeksi sen, miten asukkaiden palvelut turvataan pakkoliitostilanteessa. Käytännössä se tarkoittaa, että kunta pakotetaan vastaanottamaan kuntaliitos ja vastaanottavalle kunnalle määritellään erityisiä velvollisuuksia pitää yllä palveluvarustusta.

4. Yhdistymisavustusten ehdoista ja määristä

Yhdistymisavustusten ehdot on tehty kireiksi. Jos yhdistyvän kunnan väestö jää alle 20.000 asukasta, yhdistymisavustus muuttuu harkinnanvaraiseksi. Kun yhdistymisavustuksesta ei ole varmuutta, vaikeuttaa se päätöksentekoa niissäkin kunnissa, jotka ovat yhdistymiseen halukkaita, ja siksi kuntaliitoksiin tulee luoda myös kannustavampia elementtejä. **Maakuntahallitus esittää, että tehdään lain taloudellisten vaikutusten arviointi kuntien kannalta.**

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevista linjauksista

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevat yleiset linjaukset ovat parhailaan alueellisten selvitysmiesten valmistelussa. **Maakuntahallitus katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen nykyistä tiiviimpi integraatio on tarpeen. Sosiaali- ja terveystalvet tulee järjestää riittävällä väestöpohjalla. Tuolloin kunnat voivat yhdessä muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoitusvastuuseen kykeneviä väestöpohjaltaan riittävän suurien sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita.**

Erikoissairaanhoito voi jatkossakin olla nykyistä suurempienkin sairaanhoitopiirien vastuulla. Kuntarakennelain tulee mahdollistaa sairaanhoitopiirien toiminnan jatkuminen myös kuntien niin päättäessä kuntayhtymämuotoisena. Kuntarakennelain tulee mahdollistaa sairaanhoitopiirikuntayhtymien organisoiminen uudelleen ylimaakunnallisesti. Samalla voidaan niin haluttaessa muokata erikoissairaanhoito toimialarajat perusterveydenhuollon kanssa yhteensopiviksi.

Kuntayhtymämuoto tulee sallia myös laajan sote-perustason organisoimivaihtoehtona isäntäkuntamallille. Tällöin esim. Pohjois-Savo voidaan järjestää kolmeksi laajan perustason alueeksi Iisalmen, Kuopion ja Varkauden ympärille lähipalvelut säilyttäen.

POHJOIS-SAVON MAAKUNTAHALLITUS

Markku Rossi
maakuntahallituksen puheenjohtaja

Jussi Huttunen
maakuntajohtaja